

Дисципліна: «Основи охорони праці» (ООП)

Лектор:

к.т.н., доцент кафедри
«Охорони праці і навколишнього
середовища» КНУБА

Викладацька:
ауд. 207 «С»

Гунченко

Оксана Миколаївна

ел. адреса:

gunchenko.oksana@gmail.com

Дисципліна ООП. Лекція № 1

Тема: Основи законодавства з охорони праці. Правові та організаційні основи ОП.

План лекційного заняття

Вступ.

- 1. Основні поняття в галузі охорони праці. Терміни та визначення.**
- 2. Історія розвитку охорони праці (ОП).**
- 3. Предмет, структура, зміст та мета дисципліни «Основи охорони праці».**
- 4. Правові та організаційні основи ОП.**

Дисципліна ООП. Лекція № 1

Тема: Основи законодавства з охорони праці.
Правові та організаційні основи ОП.

Вступ

Праця – необхідна умова існування нашого суспільства.

Основна аксіома БЖД: кожна діяльність потенційно небезпечна.

Навіть звичайна праця в офісному приміщенні може бути небезпечною для здоров'я працівника тому що при цьому використовуються персональні обчислювальні машини, факси, ксерокси та інші прилади, без яких сучасна професійна діяльність неможлива, але всі вони створюють небезпечні для людини чинники, які у відповідних умовах впливають негативно на людину та оточуюче середовище.

Дисципліна ООП. Лекція № 1

Тема: Основи законодавства з охорони праці.
Правові та організаційні основи ОП.

Від якості підготовки майбутніх керівників виробничих процесів залежить безпека виробництва та життя багатьох людей.

Відповідальність за доручену інженеру справу вимагає від фахівця, і особливо, керівника, володіння знаннями, пов'язаними із створенням безпечних та комфортних умов праці на відповідному рівні.

Помилки у виконанні цього завдання можуть привести його до фінансової або адміністративної, а за певних обставин – навіть до кримінальної відповідальності.

Дисципліна ООП. Лекція № 1

Тема: Основи законодавства з охорони праці.
Правові та організаційні основи ОП.

1. Основні поняття в галузі охорони праці. Терміни та визначення.

Стандарт України ДСТУ 2293-14 «Охорона праці. Терміни та визначення основних понять» встановлює терміни і визначення основних понять з охорони праці.

Праця – процес, що відбувається між людиною і природою з використанням певних знарядь, під час якого людина впливає на природу і використовує її з метою виробництва матеріальних благ, необхідних для задоволення своїх потреб.

Трудова діяльність – це джерело розвитку суспільства, створення матеріальних, культурних і духовних цінностей, передумова існування як кожної окремої людини, так і людства в цілому.

Дисципліна ООП. Лекція № 1

Тема: Основи законодавства з охорони праці.
Правові та організаційні основи ОП.

Важкість праці – це така характеристика трудового процесу, що відображає переважне навантаження на опорно-руховий апарат і функціональні системи організму (серцево-судинну, дихальну та ін.), що забезпечують його діяльність.

Важкість праці характеризується:

фізичним динамічним навантаженням,
масою вантажу, що піднімається та переміщується,
загальним числом стереотипних робочих рухів,
розміром статичного навантаження,
робочою позою,
ступенем нахилу корпусу,
переміщенням в просторі.

Дисципліна ООП. Лекція № 1

Тема: Основи законодавства з охорони праці.
Правові та організаційні основи ОП.

Напруженість праці – характеристика трудового процесу, що відображає навантаження переважно на центральну нервову систему, органи чуттів, емоційну сферу працівника.

До факторів, що характеризують напруженість праці, відносяться: інтелектуальні, сенсорні, емоційні навантаження, ступінь монотонності навантажень, режим роботи.

Під час виконання людиною трудових обов'язків на неї діє сукупність фізичних, хімічних, біологічних та соціальних чинників. Ці чинники називаються **виробничим середовищем**.

Дисципліна ООП. Лекція № 1

Тема: Основи законодавства з охорони праці.
Правові та організаційні основи ОП.

Сукупність чинників трудового процесу і виробничого середовища, які впливають на здоров'я і працездатність людини під час виконання нею трудових обов'язків складають умови праці.

Люди, знаряддя праці, оточуюче середовище та задачі, поставлені в процесі трудової діяльності, являють собою динамічну систему, зміна в якій будь-якого з компонентів веде до зміни інших, а результуючий вплив на безпеку інколи буває важко оцінити заздалегідь.

Дисципліна ООП. Лекція № 1

Тема: Основи законодавства з охорони праці.
Правові та організаційні основи ОП.

Під безпекою розуміється стан захищеності особи та суспільства від ризику зазнати шкоди.

Виробнича санітарія – система організаційних, гігієнічних і санітарно-технічних заходів та засобів запобігання впливу шкідливих виробничих чинників на працівників.

Гігієна праці – галузь практичної і наукової діяльності, що вивчає стан здоров'я працівників у його обумовленості умовами праці і на цій основі обґрунтовує заходи і засоби щодо збереження і зміцнення здоров'я працівників, профілактики несприятливого впливу умов праці.

Дисципліна ООП. Лекція № 1

Тема: Основи законодавства з охорони праці.
Правові та організаційні основи ОП.

Небезпечний (виробничий) чинник – виробничий чинник, вплив якого на працівника в певних умовах призводить до *травм, гострого отруєння або іншого раптового різкого погіршення здоров'я або до смерті.*

Шкідливий (виробничий) чинник – виробничий чинник, вплив якого за певних умов може призвести до *захворювання, зниження працездатності і негативного впливу на здоров'я нащадків.*

Виробнича травма – травма, що сталася внаслідок дії виробничих чинників.

Дисципліна ООП. Лекція № 1

Тема: Основи законодавства з охорони праці.
Правові та організаційні основи ОП.

Виробничий травматизм – явище, що характеризується сукупністю виробничих травм і нещасних випадків на виробництві.

Нещасний випадок на виробництві – раптове погіршення стану здоров'я чи настання смерті працівника під час виконання ним трудових обов'язків внаслідок короткочасного, тривалістю не довше однієї робочої зміни, впливу небезпечного або шкідливого чинника.

Професійне захворювання – патологічний стан людини, обумовлений надмірним напруженням організму, або дією шкідливого виробничого чинника під час трудової діяльності.

Дисципліна ООП. Лекція № 1

Тема: Основи законодавства з охорони праці.
Правові та організаційні основи ОП.

- * **Безпека** – стан захищеності особи та суспільства від ризику зазнати шкоди.
- * **Рівень безпеки** – оцінка безпеки посиленням на прийнятий ризик.
- * **Ризик** – імовірність заподіяння шкоди з урахуванням її тяжкості.
- * **Недопустимий ризик** – імовірність ушкодження здоров'я працівника під час виконання ним трудових обов'язків, що обумовлена ступенем шкідливості та небезпечності умов праці та науково-технічним станом виробництва.
- * **Виробничий ризик** – імовірність заподіяння шкоди залежно від науково-технічного стану виробництв.

Дисципліна ООП. Лекція № 1

Тема: Основи законодавства з охорони праці.
Правові та організаційні основи ОП.

- * **Гігієнічний норматив** – кількісний показник, який характеризує оптимальний чи допустимий рівень впливу чинників навколишнього і виробничого середовища.
- * **Умови праці** – сукупність чинників виробничого середовища і трудового процесу, які впливають на здоров'я і працездатність людини під час виконання нею трудових обов'язків.
- * **Тяжкість праці** – характеристика трудової діяльності людини, яка визначає ступінь залучення до роботи м'язів та відображає фізіологічні витрати внаслідок фізичного навантаження.

Дисципліна ООП. Лекція № 1

Тема: Основи законодавства з охорони праці.
Правові та організаційні основи ОП.

* **Робоче місце** – місце постійного або тимчасового перебування працівника під час виконання ним трудових обов'язків.

Робоча зона – визначений простір, у якому розташовані робочі місця постійного або непостійного (тимчасового) перебування працівників.

Дисципліна ООП. Лекція № 1

Тема: Основи законодавства з охорони праці.
Правові та організаційні основи ОП.

ОХОРОНА ПРАЦІ

- це система правових, соціально-економічних, організаційно-технічних, санітарно-гігієнічних і лікувально-профілактичних заходів та засобів,

спрямованих на збереження **життя**, здоров'я і працездатності людини в процесі праці.

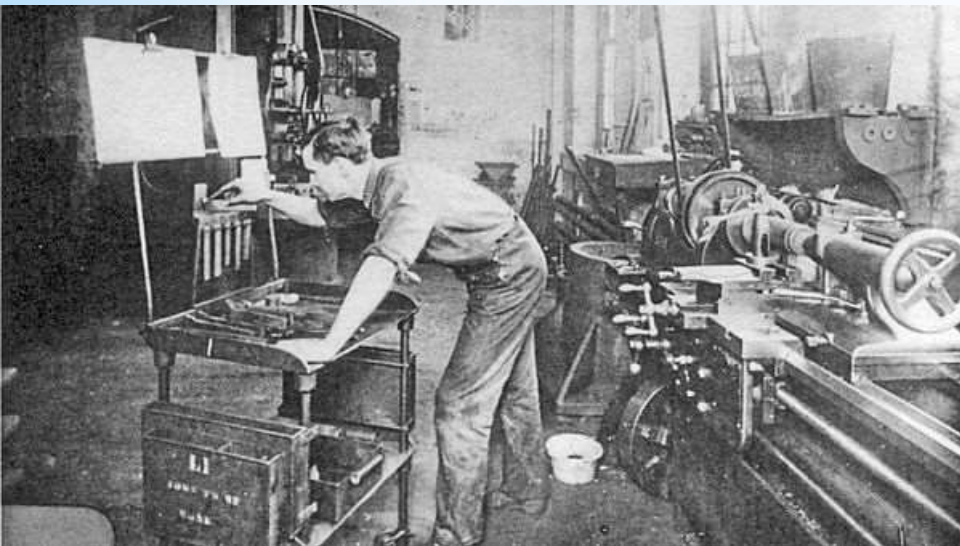
Дисципліна ООП. Лекція № 1

Тема: Основи законодавства з охорони праці.
Правові та організаційні основи ОП.

2. Історія розвитку охорони праці.

Для чого ж потрібна охорона праці?

Від Тейлоризма до сучасного розуміння організації виробничих процесів

Дисципліна ООП. Лекція № 1

Тема: Основи законодавства з охорони праці.
Правові та організаційні основи ОП.

3. Предмет, структура, зміст та мета дисципліни «Основи охорони праці».

«Основи охорони праці» — комплексна дисципліна, яка базується як на загальнонаукових (фізика, хімія, математика, медицина), так і на загальнотехнічних і спеціальних дисциплінах (опір матеріалів, електротехніка, технологія і обладнання виробництва тощо).

Вона тісно пов'язана з навчальними дисциплінами "Безпека життєдіяльності", "Наукова організація праці", "Ергономіка", "Інженерна психологія", "Технічна естетика" та ін.

Разом з названими дисциплінами вона покликана сприяти підвищенню продуктивності праці, збереженню здоров'я, зменшенню впливу несприятливих факторів, запобіганню професійним захворюванням та професійному травматизму, аваріям тощо.

Дисципліна ООП. Лекція № 1

Тема: Основи законодавства з охорони праці.
Правові та організаційні основи ОП.

Дисципліна ООП. Лекція № 1

Дисципліна ООП. Лекція № 1

Тема: Основи законодавства з охорони праці.
Правові та організаційні основи ОП.

Загальними цілями вивчення дисципліни «Основи охорони праці» є:

- * • формування у майбутніх спеціалістів необхідного в їх професійній діяльності рівня знань та умінь, які б відповідали сучасним державним стандартам освіти;
- * • оволодіння студентами методами і засобами створення безпечних умов праці з урахуванням специфічних особливостей виробництва за профілем спеціальностей;
- * • вміння професійно орієнтуватися в питаннях організації виробничого процесу, що відповідає всім нормам і правилам безпеки.

Дисципліна ООП. Лекція № 1

Тема: Основи законодавства з охорони праці.
Правові та організаційні основи ОП.

Методологічною основою дисципліни «Основи охорони праці» є науковий аналіз умов праці, технологічних процесів, виробничого обладнання, робочих місць, трудових операцій, організації виробництва, навколишнього середовища з метою виявлення шкідливих і небезпечних виробничих факторів, виникнення можливих аварійних ситуацій.

На підставі такого аналізу розробляються заходи щодо усунення небезпечних і шкідливих виробничих факторів, створення здорових і безпечних умов праці.

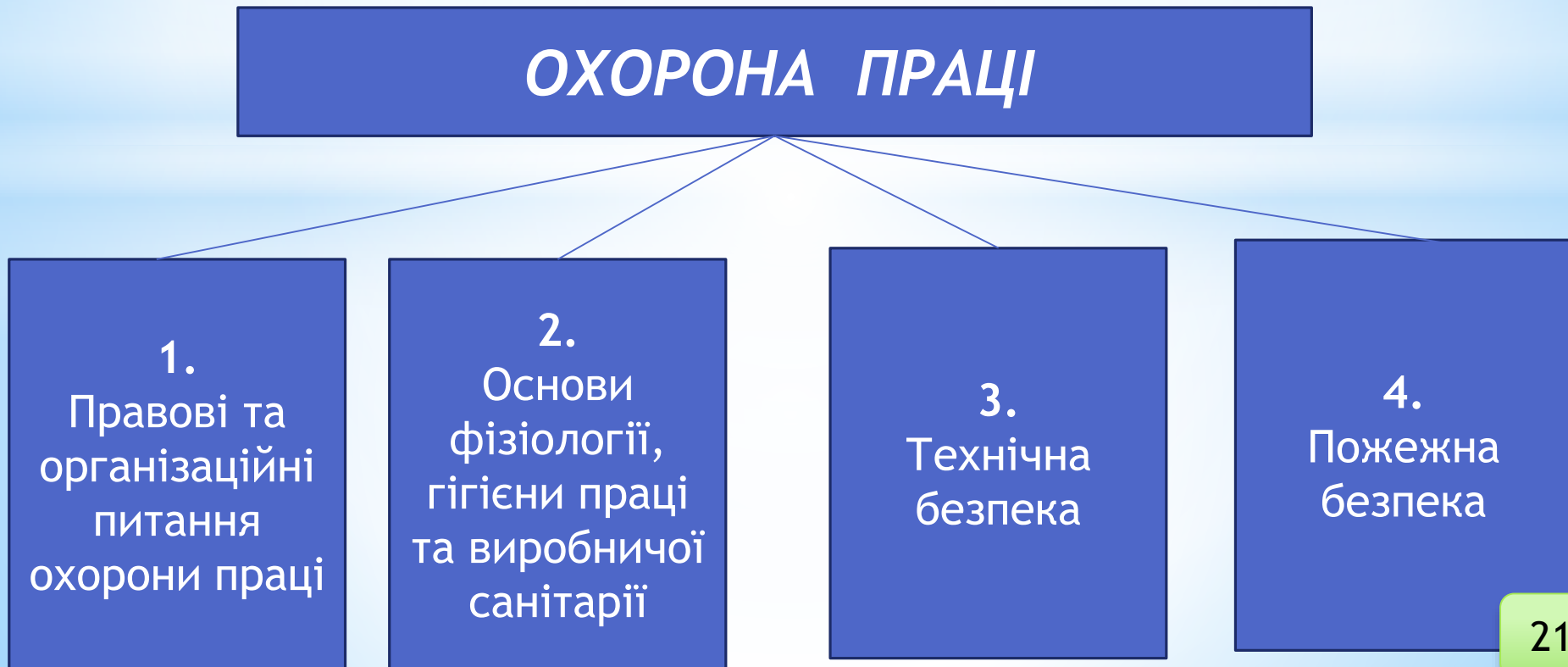
Дисципліна ООП. Лекція № 1

Тема: Основи законодавства з охорони праці.
Правові та організаційні основи ОП.

Об'єктом охорони праці є здоров'я і працездатність людини, а предметом – засоби і заходи, спрямовані на їхнє збереження.

Структура дисципліни «Основи охорони праці»

Дисципліна ООП. Лекція № 1

Тема: Основи законодавства з охорони праці.
Правові та організаційні основи ОП.

Дисципліна ООП. Лекція № 1

Тема: Основи законодавства з охорони праці.
Правові та організаційні основи ОП.

Дисципліна ООП. Лекція № 1

4. Правові та організаційні основи ОП

Отже, охорона праці - це засіб досягнення безпеки людини на виробництві шляхом усунення небезпечних і шкідливих факторів

Правові заходи охоплюють законодавчі акти загального та спеціального призначення.

До загальних законодавчих актів з питань охорони праці належать:

- Конституція України;
- Кодекс законів про працю (КЗпП);
- Закон України “Про охорону праці”;
- Закон України “Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування” та прийнятих відповідно до них нормативно-правових актів.

Дія загальних законодавчих актів поширюється на **ВСІ** об’єкти господарювання незалежно від форм власності та видів їхньої діяльності.

Основні положення Закону України «Про охорону праці»

Закон визначає основні засади державної політики в галузі охорони праці, які базуються на принципах:

- пріоритету життя і здоров'я працівників, повної відповідальності роботодавця за створення належних, безпечних і здорових умов праці;

- підвищення рівня промислової безпеки шляхом забезпечення суцільного технічного контролю за станом виробництв, технологій та продукції, а також сприяння підприємствам у створенні безпечних та нешкідливих умов праці;

- комплексного розв'язання завдань охорони праці на основі загальнодержавної, галузевих, регіональних програм з цього питання та з урахуванням інших напрямів економічної і соціальної політики, досягнень в галузі науки і техніки та охорони довкілля;

Дисципліна ООП. Лекція № 1

Тема: Основи законодавства з охорони праці.
Правові та організаційні основи ОП.

Основні положення Закону України «Про охорону праці»

- соціального захисту працівників, повного відшкодування шкоди особам, які потерпіли від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань;
- встановлення єдиних вимог з охорони праці для всіх підприємств та суб'єктів підприємницької діяльності незалежно від форм власності та видів діяльності;
- адаптації трудових процесів до можливостей працівника з урахуванням його здоров'я та психологічного стану;
- використання економічних методів управління охороною праці, участі держави у фінансуванні заходів щодо охорони праці, залучення добровільних внесків та інших надходжень на ці цілі, отримання яких не суперечить законодавству;

Основні положення Закону України «Про охорону праці»

- інформування населення, проведення навчання, професійної підготовки і підвищення кваліфікації працівників з питань охорони праці;

- забезпечення координації діяльності органів державної влади, установ, організацій, об'єднань громадян, що розв'язують проблеми охорони здоров'я, гігієни та безпеки праці, а також співробітництва і проведення консультацій між роботодавцями та працівниками (їх представниками), між усіма соціальними групами під час прийняття рішень з охорони праці на місцевому та державному рівнях;

- використання світового досвіду організації роботи щодо поліпшення умов і підвищення безпеки праці на основі міжнародного співробітництва.

Тема: Основи законодавства з охорони праці.
Правові та організаційні основи ОП.

Нормативно-правові акти з охорони праці

Нормативно-правовий акт – це офіційний документ компетентного органу державної влади, яким встановлюються загальнообов'язкові правила (норми). Законом України “Про охорону праці” визначено, що нормативно-правові акти з охорони праці - це правила, норми, регламенти, положення, стандарти, інструкції та інші документи, обов'язкові для виконання.

У Реєстрі ДНАОП кожному нормативному акту присвоєно відповідний код - для можливості машинного обліку і зручності користування ними. Кодування міжгалузевих ДНАОП здійснюється відповідно до приведеної нижче схеми.

**Нормативно-правові акти з охорони праці
мають наступну схему кодування:**

ДНАОП Х.ХХ-Х.ХХ-ХХ

в якій:

ДНАОП - аббревіатура назви «**ДЕРЖАВНИЙ НОРМАТИВНИЙ АКТ З ОХОРОНИ ПРАЦІ**»;

перше трицифрове число (Х.ХХ) – код групи, до якої належить нормативний акт, залежно від державного органу, який затверджує даний акт:

0.00 - нормативні акти Держпраці,

0.01 і 0.02 - Міністерства внутрішніх справ

(0.01 – з пожежної безпеки і 0.02 - з безпеки руху),

0.03 Міністерства охорони здоров'я,

0.04 - Держатомрегулювання,

0.05 - Міністерства соціальної політики України,

0.06 - Держстандарту,

0.07 - Мінрегіонбуду;

Тема: Основи законодавства з охорони праці.
Правові та організаційні основи ОП.

Нормативно-правові акти з охорони праці

друге трицифрове число (**X.XX**) –

перша цифра означає вид нормативного акту:

1 - правила,

2 - ОСТи,

3 - норми,

4 - положення і статuti,

5 - інструкції,

6 - керівництва, вказівки, рекомендації, вимоги,

7 – технічні умови безпеки,

8 – переліки та інші документи,

дві наступні – порядковий номер нормативного акту у

межах даного виду в порядку реєстрації;

останнє двозначне число (XX) - рік затвердження

нормативного акту.

Нормативно-правові акти з охорони праці

Схема кодування галузевих нормативних актів про охорону праці відрізняється тим, що на місці першого трицифрового числа ставиться чотирьохцифрове (**Д****Н****А****О****П** **X.XXX-X.XX-XX**), яке означає галузь поширення даного нормативного акту відповідно до «Загального класифікатора галузей народного господарства Мінстату України». Інші цифрові позначення коду галузевого нормативного акту означають те ж саме, що і міжгалузевого.

Після коду в Державному реєстрі нормативних актів про охорону праці дається повна назва нормативного акту, наказ (постанова) органу про його затвердження та дата затвердження.

Серед нормативно-правових актів з охорони праці важливе місце посідають державні стандарти України (ДСТУ) та відповідні нормативні акти (правила, норми, інструкції тощо) колишнього Радянського Союзу, які є чинними в Україні на даний час.

Тема: Основи законодавства з охорони праці.
Правові та організаційні основи ОП.

Нормативно-правові акти з охорони праці

Починаючи з 1972 р. в СРСР була розроблена і впроваджена в дію Система стандартів безпеки праці, а її стандарти складала окрему – 12-у групу Єдиної Державної Системи стандартів СРСР, яка мала назву **“Система стандартів безпеки праці”** (ССБТ). Відповідно до Угоди про співробітництво в галузі охорони праці, укладеної керівниками урядів держав СНД у грудні 1994 року, ця система продовжує розвиватись та удосконалюватись на міждержавному рівні, а її стандарти надалі визнаються Україною як міждержавні стандарти за узгодженим переліком. Ці стандарти внесені до Державного реєстру окремою групою під рубрикою «Міждержавні стандарти системи стандартів безпеки праці», але з 1 січня 2019 року втратять свою чинність на території України.

Тема: Основи законодавства з охорони праці. Правові та організаційні основи ОП.

Нормативно-правові акти з охорони праці

В Державному реєстрі нормативи цієї групи приводяться в такому вигляді:

ГОСТ 12.X.XXX-XX.ССБТ (далі повна назва нормативного акту).

В приведеному вище цифра 12 означає, що норматив відноситься до ССБТ.

Перша цифра після 12. визначає групу даного нормативу в системі. Система передбачає 10 груп нормативів – від 0 до 9. Чинними на даний час є групи 0-5. Групи 6-9 - резервні.

Стандарти групи 0 - основоположні. Вони встановлюють організаційно-методичні основи ССБТ, термінологію в галузі охорони праці, класифікацію безпечних та шкідливих виробничих факторів, вимоги до організації трудових процесів, навчання, атестації тощо.

Тема: Основи законодавства з охорони праці.
Правові та організаційні основи ОП.

Нормативно-правові акти з охорони праці

Стандарти групи 1 регламентують загальні вимоги безпеки до окремих видів небезпечних і шкідливих виробничих факторів, гранично допустимих значень їх параметрів і характеристик, методів контролю та захисту працюючих.

Стандарти групи 2 встановлюють загальні вимоги безпеки до виробничого устаткування, до окремих його видів, до методів контролю за дотриманням вимог безпеки.

Стандарти групи 3 регламентують вимоги безпеки до технологічних процесів, робочих місць, режимів праці, систем управління тощо.

Стандарти групи 4 - це стандарти вимог до засобів колективного та індивідуального захисту, їх конструктивних, експлуатаційних та гігієнічних якостей, а також до методів їх випробування та оцінки.

Нормативно-правові акти з охорони праці

Стандарти групи 5 визначають загальні вимоги безпеки до виробничих будівель, приміщень і споруд.

Подальші три цифри (XXX) визначають порядковий номер даного ГОСТ в групі за реєстрацією, а дві останні (XX) - рік видання.

Нормативно-правові акти з охорони праці потрібно відрізнити від відомчих документів, що можуть розроблятися на їх основі і затверджуватися міністерствами, відомствами України або асоціаціями, корпораціями та іншими об'єднаннями підприємств з метою конкретизації вимог нормативно-правових актів залежно від специфіки галузі.

Відповідальність за порушення законодавства про охорону праці

Закон України “Про охорону праці” передбачає, що за порушення законів та інших нормативно-правових актів з охорони праці, створення перешкод у діяльності посадових осіб органів державного нагляду за охороною праці, а також представників профспілок, їх організацій та об'єднань винні особи притягаються до

дисциплінарної, адміністративної, матеріальної та кримінальної відповідальності.

Тема: Основи законодавства з охорони праці.
Правові та організаційні основи ОП.

Висновки

Основою охорони праці є передусім **законодавство**, на якому власне і базується комплекс різноманітних **заходів і засобів**, що забезпечують не лише **збереження життя та здоров'я працюючих**, а й **високий рівень їхньої працездатності**.

Стаття 2 Закону встановлює, що дія його поширюється на **ВСІХ юридичних та фізичних осіб**, які відповідно до законодавства використовують найману працю, та на **всіх працюючих**.

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ